Huoltovarmuuskeskus
Försörjningsberedskapscentralen
National Emergency Supply Agency

LAUSUNTO

11.11.2024 HVK/2024/xxxx

Lausuntopyyntö HE 129/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja lääkelain muuttamisesta sekä sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta

Huoltovarmuuskeskus (HVK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja on perehtynyt lausuntomateriaaliin ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Huoltovarmuuskeskuksen lausunto koskee luonnosta hallituksen esitykseksi laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja lääkelain muuttamisesta sekä sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta.

Lain huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992) 6 §:n mukaisesti Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on mm. kehittää julkishallinnon ja elinkeinoelämän yhteistoimintaa huoltovarmuusasioissa sekä turvata välttämätön tavara- ja palvelutuotanto sekä sotilaallista maanpuolustusta tukeva tuotanto. Valtioneuvoston päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on riippuvainen toimivasta infrastruktuurista, tukipalveluista, diagnostiikasta, digitaalisista tietovarannoista ja järjestelmistä, koulutetusta henkilöstöstä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon materiaalista, laitteista ja lääkkeistä. Palveluiden jatkuvuus on turvattava kaikissa olosuhteissa.

HVK on perehtynyt lausuntomateriaaliin ja esittää huoltovarmuuden näkökulmasta lausuntonaan seuraavaa:

Lääkekorvausten alkuomavastuu korotetaan 70 euroon

Alkuomavastuun korotus voi johtaa siihen, että kaikilla ja erityisesti vähäosaisilla ei välttämättä ole varaa lääkehoitoihin. On tärkeää voida ehkäistä haitallisten tartuntatautien leviäminen väestön keskuudessa sekä yhtäältä huolehtia riittävän lääkehoidon turvaamisesta, jotta yhteiskunnan kriittiset toiminnot yhteiskunnassa voidaan ylläpitää kaikissa olosuhteissa. Kriisien ennaltaehkäiseminen on yhtä tärkeää kuin kriisistä selviytyminen.

Lääkevalmisteiden kohtuullisia tukkuhintoja ehdotetaan alennettavaksi 1,5 prosenttia maaliskuun alusta 2025

Tulevien säästötoimenpiteiden kokonaisvaikutuksia Suomen lääkemarkkinoihin tulisi arvioida myös pitkällä aikavälillä sekä erityisesti säästötoimenpiteiden vaikutuksia kansallisen lääkehuollon toimintavarmuuteen sekä elinkeinoelämän toimijoihin.

Toimivat markkinat ja kilpailukykyinen talous ovat huoltovarmuuden perusta. Lääkehuoltovarmuuden ja lääkkeiden saatavuuden kannalta on erityisen tärkeää, että Suomen lähtökohtaisesti pieni markkina-alue säilyy kilpailukykyisenä sekä houkuttelevana. Lääkkeiden mahdollisimman alhaista hintaa voidaan perustellusti pitää kannatettavana. Samalla on kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi lääkkeiden tukkuohjehinnan alentaminen voi välillisesti heikentää Suomen lääkemarkkinoiden houkuttavuutta erityisesti jatkuvasti kiristyvässä kilpailu- ja taloustilanteessa sekä geopoliittisesti haastavassa tilanteessa.

Apteekkien sekä sivuapteekkien palvelut ja varautuminen

Luonnoksessa on nostettu esille lääkelain 6 luku 55 § mukainen apteekkien ja sivuapteekkien velvollisuus ylläpitää tavanomaisen asiakaskunnan keskimääräistä kahden viikon tarpeita vastaava määrä lääkevalmisteita. Lääkkeiden hajasijoittaminen apteekkeihin turvaa lääkkeiden saatavuutta ja huoltovarmuutta jossain määrin kriisi- ja poikkeustilanteissa. HVK pitää tärkeänä apteekkien toimintavarmuuteen tähtäävien toimenpiteiden edistämistä.

Toimiva apteekkijakeluverkosto tulee turvata myös harvaan asutuilla alueilla sekä erityisesti sotilaallisen uhan kannalta maantieteellisesti tärkeillä alueilla vakavissa häiriö- tai poikkeustilanteissa. Nykyisellään apteekkien välillä on vaihtelua sekä väestömäärän, sijainnin että asiakaskunnan osalta. Yhtäältä samalla kun mahdollisimman hyvä lääkkeiden saatavuus on pyrittävä turvaamaan kaikkina aikoina, on pyrittävä vähentämään lääkehävikkiä, sillä lääkehävikki voi osaltaan lisätä saatavuushäiriöitä.

Terveysteknologian arviointi

HVK:lla ei ole lausuttavaa koskien lääkkeiden hintalautakunnan tehtäviä, korvattavuushakemukseen liitettäviä tietoja, korvattavuuden ja kohtuullisen tukkuhinnan lakkauttamista, hakemusten käsittelyaikaa sekä tietojen antamista koordinointiryhmälle.

Säästöjen vaikutus terveydenhuoltojärjestelmän toimintavarmuuteen ja huoltovarmuuteen

Valtioneuvoston päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) mukaan Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisella tavalla sekä riittävän huoltovarmuuden tason turvaaminen on välttämätöntä, jotta väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri voidaan turvata myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Yleisenä havaintona ja säädösmuutosten lähtökohtana on pääsääntöisesti toimivat markkinat ja hyvä normaali saatavuustilanne. Lääkkeiden saatavuushaasteista on kuitenkin muodostunut ”uusi normaali”. Säästötoimenpiteillä voi kokonaisuutenaan olla vaikutusta Suomen toimiviin markkinoihin erityisesti tilanteessa, jossa geopoliittinen tilanne tai yleinen markkinatilanne vaikeutuisi vielä entisestään. Tästä syystä HVK pitää tarkoituksenmukaisena arvioida säästötoimenpiteiden vaikutuksia myös lääkkeiden saatavuuden näkökulmasta eri turvallisuustilanteissa.